

Sosyal Sınıfın Boyutları Olarak Gelirin, Eğitimin ve Mesleğin Ailelerdeki Sosyalleştirme-Eğitim Süreçlerine Etkisi

The influence of income, education and occupation as dimensions of
one's social class on families' socialization-education processes

Turhan ŞENGÖNÜL*

Ege Üniversitesi

Öz

Bu makale, sosyal sınıfın ya da sosyoekonomik statünün ailelerdeki sosyalleştirme-egitim süreçlerine etkisi ile ilgili teorileri ve araştırmaları ele almaktadır. Ekonomik güçlüklerle ilgili aile stres modeli, yoksulluğun annenin-babanın duyguları, davranışları, ilişkileri, çocuk yetiştirme ya da sosyalleştirme stratejileri üzerine kötü bir etkisinin olduğunu ileri sürmektedir. Orta sosyoekonomik statü ile karşılaştırıldığında daha düşük sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar, davranışlarının sonuçları hakkında çocuklarıyla akıl yürütmenin yokluğunu ve fiziksel cezalandırmayı yansıtan daha sert, daha otoriteryan bir yönde çocuk yetiştirme biçimini daha çok kullanabilmektedir. Aile yatırım modeli, yoksul aileler daha acil aile gereksinimlerine para harcamak zorunda iken, zengin ailelerin çocuklarına önemli yatırımlar yapabildiğini tartışmaktadır. Yoksul ailelerle karşılaştırıldığında daha yüksek sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar, çocuklarına daha çok sevgi ve saygı gösterebilmekte, onların konuşmaları ve öğrenme etkinlikleri ile daha çok ilgilenebilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal sınıf ya da sosyoekonomik statü, aile geliri, anne-baba eğitimi, anne-baba mesleği, sosyalleştirme-egitim uygulamaları, çocuklara yatırım.

Abstract

This article addresses the theories and studies related to the impact of social class or socioeconomic status on socialization-education processes of families. The family stress model of economic hardship suggests that poverty has an adverse effect on parents' emotions, behaviors, relationships, their parenting and/or socialization strategies. Parents in lower-socioeconomic status compared with middle-socioeconomic status are more likely to use a harsher, more authoritarian, parenting style as indicated by physical punishment and the absence of reasoning with children about the consequences of their behavior. The family investment model discusses that wealthy families are able to make significant investments in their children, whereas poor families must invest in more immediate family needs. Compared to poor families, parents in higher-socioeconomic status were more likely to demonstrate affection and respect for children, engage their children in conversation, learning activities.

Keywords: Social class, socioeconomic status, family income, parent education, parent occupation, socialization-education practices, investment in children

Summary

Purpose

The aim of this article is to address the theories and studies related to the impact of social

* Öğr. Gör. Dr. Turhan ŞENGÖNÜL, Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, turhan.sengonul@ege.edu.tr

class or socioeconomic status on socialization or education of families. The article introduces the family stress model (FSM) and the family investment model (FIM)

Results and Discussion

The studies support all of the predicted pathways in the family stress model (FSM). That is, economic hardship predicted economic pressure and parent emotional distress. Emotional distress predicted both inter-parental conflict and disrupted parenting including low warmth, high hostility, and harsh or inconsistent disciplinary practices. Costello and her colleagues (2003) found that the opening of a casino in an American Indian community moved a number of families out of poverty. Children in these families demonstrated a significant drop in psychiatric disorders as their economic situations improved. Bradley and his colleagues (2001) indicated differences in parental investments and parental behavior between poor and non-poor families. Compared to poor families, parents in families with incomes above the official poverty guidelines were more likely to engage their children in conversation, learning activities, and discussions of events in their daily lives. Children in more financially secure families also had greater access to books, magazines, toys, and games that stimulate learning, cultural events and activities outside the home, and special lessons that encourage particular talents in music, sports, and so on. Parents in the non-poor families were also more likely to demonstrate affection and respect for their children and less likely to use physical punishment or restraint. The main finding of the Turkish Value of Children (VOC) Study, based on cross-sectional comparisons, was that with socioeconomic development and especially with increased education, children's economic/utilitarian value decreased whereas their psychological value increased (Kagıtcıbası and Ataca, 2005). Huston and Aronson (2005) found that maternal education was positively correlated with maternal sensitivity toward the focal child at 36 months and also with parental investments involving a more enriched and positive home environment. Similarly, Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera, and Lamb (2004) found that maternal and paternal education were positively associated with sensitivity, positive regard, and cognitive stimulation of a young child and also with the child's cognitive development. Hoff (2003) found that more highly educated parents create a richer, more complex language environment for their children, and their children demonstrate greater language skills. Davis-Kean (2005) showed that family income is positively associated with parents' expectations that their children will experience significant educational achievement. These expectations predicted parental investments that promote learning, for example, by spending more time reading to their children. In another study, Gottfried et al. (2003) followed a cohort of 130 one-year-old children and their parents for almost two decades. They were able to look specifically at the relationship between occupational status ranging from laborer to business executive or professional, socialization practices, and child developmental outcomes. Across the almost two decades of the study, they found that father's occupational status reliably predicted an enriched cultural, intellectual, and learning environment for children

Conclusion

Social class or socioeconomic status plays an important role in parents' and children' lives. Economic hardships lead to economic pressure in the family and these hardship conditions can affect negatively family functioning and individual adjustment primarily through the economic pressures they generate. Low-socioeconomic status may have an adverse influence on child development and exacerbating family stresses reduce the positive functioning of parents. Recent reviews of the literature demonstrate that economic hardship and poverty can have devastating consequences for the lives of parents, the effective functioning of families, and the physical, behavioral, emotional and cognitive development of children. Poverty can increase conflict and reduces warmth and support in parent-child relationships. Parents in low-socioeconomic status are expected to demonstrate less affection toward their children, to be less involved in their children's daily activities, and to be more irritable, harsh, and inconsistent in their parenting or socialization strategies.

High-socioeconomic status may promote successful child development through the many investments that parents in high-socioeconomic status are able to make in their children's well-being. High income level increases the investments parents are able to make in their children's development, thus promoting a wide range of academic and social competencies that accrue to the benefit of the child. Parents are able to invest in the development of their children, providing the special care, time, and services necessary to support their children's emotional, social, educational needs. Parents in middle-socioeconomic status compared with lower-socioeconomic status tend to provide a more cognitively stimulating home learning environment and have a more verbal and supportive teaching style. They give to priority to activities, goods, and services that foster academic and social competence. The higher occupational status can positively affect parent's values, priority and their parenting or socialization strategies. Parents in more prestigious occupations tend to invest more time and energy in their children by reasoning with them, encouraging their independence and talents, and taking time to consider their perspectives on their behaviors and activities. Children in high-socioeconomic status families are more likely to have the educational and social opportunities they require to succeed in life.

Giriş

Çocukların gelişiminde ve sosyalleştirilmesinde sosyal sınıfın ya da sosyoekonomik statünün rolü ile ilişkili araştırmalar ve teoriler tartışılmaktadır. Sosyal sınıf ya da sosyoekonomik statü, ailede eğitim ve sosyalleşme sürecini etkileyebilmektedir. Toplumda bireyler, mülkiyet, gelir, eğitim, meslek, sosyal statü ya da prestij ölçütleri temelinde alt, orta ve üst olarak sıralanan sosyoekonomik tabaka ve sınıf biçiminde farklılaşmaktadır. Marks, modern toplumda üretim araçlarına sahip olup olmama durumuna göre iki karşıt sınıfı, burjuvazi ve işçi sınıfını belirlemektedir. Bu iki sınıfın çıkarları birbirine karşıttır. İşçiler işgücünü satarak ücretle, kapitalistler sahip olduğu sermayesinden elde ettiği kârla yaşamını sürdürmektedir (Marx, 1953: 422). Weber ise (a) bir bütün olarak çalışan sınıfları, (b) küçük burjuvazi, (c) mülkiyeti olmayan entelektüelleri, uzmanları, teknisyenleri ve alt düzey yöneticileri, (d) mülkiyet ve eğitim yoluyla ayrıcalıklı konumda olan sınıfları, diğer bir deyişle mülkiyet ve iş hiyerarşisinin üstünde yer alanları belirlemektedir (Weber, 1968: 305). Gelir, eğitim, meslek statüsü, sosyal sınıfın ya da sosyoekonomik statünün en önemli boyutları olarak görülmektedir (Bradley ve Corwyn, 2002; Ensminger ve Fothergill, 2003). Sosyal sınıf ya da sosyoekonomik statünün, ailedeki eğitim ve sosyalleşme sürecine etkisini açıklamak için teorik görüşler geliştirilmektedir. Ekonomik modele göre gelir düzeyi yüksek aileler, çocukların gelişimi için gerekli eğitimi, bilgiyi arttırabilen çeşitli kaynakları sağlayabilmekte, çocuklarına daha yetenekli ve başarılı olması için yatırım yapabilmekte, bu aileler, çocuklarına iyi beslenme, sağlık bakımı, güvenli bir çevre ve destek olanakları verebilmekte ve yaşamda başarılı olması için gerekli daha çok eğitimsel ve sosyal fırsatları sunabilmektedir (Conger ve Dogan, 2007). Gelir düzeyi yüksek aileler, çocukların gelişimine katkı yapabilmekte önemli "girdiler"i, örneğin, besleyici yemekleri, zengin ev öğrenme çevrelerini ve ev dışında çocuk bakım düzenlemelerini, güvenli ve teşvik eden semt çevrelerini sağlayabilmekte ve çocuklarını daha iyi eğitim veren okullara, kolejlere ve özel ders veren öğretmenlere gönderebilmektedir. Aile geliri, çocuklara yemek, barınak, nitelikli bir ev ya da çocuk bakım çevresi, güvenli ve teşvik eden topluluk ortamı sağlayabilmektedir (Becker, 1981).

Annelerin-babaların eğitim düzeyleri ve meslek konumları, çocuklara yapılan yatırımlarla ilişkili olabilmektedir. Ailenin sosyoekonomik statüsünü belirleyen eğitim ve bilgi olarak insan sermayesi, formel ve enformel yollarla kazanılan anne-baba becerilerini içermekte ve bu beceriler ailede ve iş piyasasında değerli görülmektedir (Becker, 1975). İnsan sermayesi, okulda ve üniversitede öğrenilen bilgileri yansıtmakla birlikte daha çok geniş bir beceriler dizisine işaret etmekte ve entelektüel esneklik, sözel iletişim ve bir yaşam süresi boyunca karar vermeler gibi becerileri içermektedir (Duncan ve Magnuson, 2003). Anne-baba eğitim düzeyinin çocuklarda bilgiyi, eğitimi artırma eğiliminde olacağı tahmin edilmekte, daha yüksek eğitilmiş anneler-babalar, akademik ve sosyal yeteneği besleyen, büyüten etkinliklere, mallara ve hizmetlere öncelik

verebilmektedir (Conger ve Donnellan, 2007). Annenin-babanın eğitim düzeyleri, çocuk yetiştirme ve çocuk gelişimi arasındaki güçlü karşılıklı ilişkiler (korelasyonlar), annelerin-babaların kişilik özellikleri ve okulda edindikleri somut becerilerinin çocuklarına daha çok eğitim, bilgi kazandırabildiğini ve çocuklarını daha sağlıklı ve başarılı kılabilirdiğini göstermektedir (Duncan ve Magnuson, 2003). Annelerin-babaların formal eğitimi, anne-baba-çocuk etkileşimlerini biçimlendirmekle çocukların iyi olmasını çok belirgin olarak etkileyebilmektedir. Daha az eğitilmiş annelerle-babalarla karşılaştırıldığında, eğitim düzeyi yüksek anneler-babalar, bilişsel olarak daha çok teşvik eden bir ev öğrenme çevresi sağlayabilmekte, sözel ve destekleyici bir öğretim biçimine sahip olabilmektedir (Harris, Terrel ve Allen, 1999). Araştırmacılar, çoğunlukla anne-baba eğitiminin çocuklar üzerine etkisinin bir göstergesi olarak anne-baba-çocuk etkileşimlerine işaret etmekte (Laosa, 1983), formal eğitim yoluyla kazanılmış beceriler, annelerin-babaların çocuk yetiştirme amaçlarını etkili olarak başarmasına olanak sağlayan kaynaklarını ve günlük rutinlerini düzenleme yeteneklerini arttırabilmektedir (Michael, 1972).

Sosyal sınıfın ya da sosyoekonomik statünün boyutları olarak gelir ve eğitim değişkeniyle birlikte mesleğin de, ailede eğitimi, sosyalleşmeyi etkilediği belirtilmektedir. Kohn, geliştirdiği teoride meslek statüsü, sosyalleştirme uygulamaları ve çocuk gelişimi arasındaki bağlantıları ileri sürmekte, meslek prestijinin ya da statüsünün annenin-babanın amaçları, değerleri ve çocuk yetiştirme uygulamaları ile ilgili olduğunu tartışmaktadır (Kohn, 1963, 1969, 1995). Anne-baba mesleği ve çocuk yetiştirme arasındaki karşılıklı ilişkiler, büyük olasılıkla hem onların mesleğini, çocuk yetiştirme uygulamalarını ve çocuklarının sonuçlarını etkileyen annelerin-babaların kişisel yetenek özelliklerini hem meslek özelliklerinin anneler-babalar üzerine doğrudan bir etkisini yansıtmaktadır (Duncan ve Magnuson, 2003). Araştırmalar, iş koşullarının çalışanların değerlerini ve kişiliklerini biçimlendirdiğini göstermektedir (Kohn, 1959, 1969, 1972). Yüksek karmaşık görevler ve özerklik gibi yüksek prestijli işlerin özellikleri, kendini yönetmeye ve entelektüel esnekliğe yönelme ile ilişkili görünmekte, düşük karmaşıklıkta işler ise uyuma yönelme ile ilişkili olmaktadır. Araştırmacılar, iş koşullarının çalışanların kişiliğini ve değerlerini belirlediğini tartışmaktadır. Çalışanlar, işle ilgili değerleri ve becerileri kazanmakta ve onları yaşamın diğer alanlarına genelleştirmektedir (Kohn ve Schooler, 1973). Araştırmalar, iş özelliklerinin, çalışanların bilişsel becerilerini biçimlendirdiğini ileri sürmektedir (Parcel ve Menaghan, 1994; Menaghan ve Parcel, 1991). Özellikle, çok karmaşık olmayan, rutin görevli, düşük özerklikli az prestijli işler, annelerin-babaların bilişsel becerilerini aşındırabilmekte, yüksek-prestijli işler ise girişimi-inisiyatif, düşünmeyi ve karar verme becerilerini teşvik edebilmekte, geliştirebilmektedir (Duncan ve Magnuson, 2003).

Kohn, daha üst meslek statüsünün annelerin-babaların değerlerini ve önceliklerini ve bir biçimde çocuk yetiştirme stratejilerini olumlu olarak etkilediğini ileri sürmektedir (Kohn, 1959, 1963, 1969, 1995). Meslek rollerine daha çok yüksek maaş ödenen ve daha çok prestijli anneler-babalar, en azından iki önemli yolla çocuklarına yatırım yapma eğiliminde olmakta: (1) meslekle ilişkili etkinliklerden yararlanma olanağını arttırarak sosyal sermaye sağlayabilmekte, (2) çocuklarına eninde sonunda mesleki başarıyı iletilecek etkinlikler yönünde yol göstererek eğitim, bilgi sağlayabilmektedir (Conger ve Donnellan, 2007). Kohn'a göre işçi sınıfı mesleklerle karşılaştırıldığında orta sınıf anneler-babalar, daha karmaşık ve özerk iş çevresinde yer almakta, konumları, daha çok kişiler arası ilişkilere, düşüncelere ve sembollere odaklanmakta ve meslek sorumluluklarının üstesinden gelmek için bağımsız olarak çalışma eğilimindedir. İşçi sınıfı annelerin-babaların işleri ise aletler ve makineler gibi şeylerin kullanımını gerektirmektedir. İşçi sınıfı anneler-babalar, daha çok doğrudan gözetimi yaşamakta ve işlerini bağımsız olarak yönetmesi daha düşük bir olasılıktır. Bu tür gözlemlere dayanan teoriye göre orta-sınıf işlerde başarı, kendini yönetmeyi, soyut düşüncelerle etkili olarak çalışma yeteneğini ve diğer insanların işini gözetleme ya da yönetme kapasitesini gerektirmektedir. İşçi sınıfı işlerde başarı ise işyerinin kurallarına uyma yeteneğini, doğrudan gözetlemeye duyarlı olmayı, standart ve tekrar eden görevleri etkili olarak yapmayı gerektirmektedir. Kohn, orta-sınıf ve işçi sınıfı anne-baba kişiliklerinin ve yaşam yönelimlerinin farklı olduğunu ve bu farklılıkların çocuklarına yönelik amaçlarını ve önceliklerini etkilediğini düşünmektedir. Orta-sınıf anneler-babalar, çocukların

kendini yönetmesine özel değer vermekte, daha çok çocukların eylemlerinin amacını düşünmekte ve fiziksel cezadan çok ödülleri geri çekmekte ve akıl yürütmektedir (Conger ve Dogan, 2007). Daha yüksek sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar, daha düşük sosyoekonomik statüdeki annelere-babalara göre disiplin stratejileri olarak utandırmayı, suçluluğu ve akıl yürütmeyi, bir çocuğun özerkliğini vurgulayan stratejileri daha çok kullanmakta ve çocukların uyumunu vurgulayan stratejileri ve emirleri daha az kullanmaktadır (Kohn, 1969). Kohn'a göre daha prestijli mesleklerdeki anneler-babalar onları düşünerek çocuklarına daha çok zaman ve enerji harcamakta, onların bağımsızlığını ve yeteneklerini teşvik etmekte, davranışları ve etkinlikleri üzerine onların perspektiflerini düşünmeye zaman harcama eğilimindedir. Sosyalleşmeye bu tür bir yaklaşım, sertliğe, şiddete ya da fiziksel cezaya başvurmeyen tepkileri vurgulamakla birlikte annenin-babanın çocuklarına daha çok zaman ayırma gereğini belirtmekte, sosyal ve akademik yeteneğin gelişimi bakımından zengin bir öğrenme ortamı yaratmaktadır. Kohn'un perspektifine göre alt sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar ile karşılaştırıldığında daha yüksek sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar çocuklarına yaşamda başarmaya gerek duydukları sosyal ve akademik becerileri öğretmeyi amaçlayan bir dizi zaman yoğun etkinliklerle meşgul olmaktadır (Conger ve Dogan, 2007). Orta sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar daha zengin sözcük hazinesini kullanmakta ve çocuklarını bilişsel olarak etkinliklere daha çok teşvik etmektedir (Hoffman, 2003; Hoff ve diğerleri, 2002). İşçi sınıfı anneler-babalar ise verilen işlerde, görevlerde çocukların uyum göstermesine ve itaat etmesine daha çok değer vermektedir. Sonuç olarak, onların disipline yaklaşımı, çocuğun davranışının nedenlerinden çok yaptıkları şeyi vurgulamakta ve disiplinle ilgili cevap olarak fiziksel cezayı daha çok kullanmaktadır (Conger ve Dogan, 2007). Orta sosyoekonomik statüdeki annelerle-babalarla karşılaştırıldığında daha alt sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar fiziksel cezayı ve davranışlarının sonuçları hakkında çocukları ile akıl yürütmenin yokluğuna işaret eden çocuk yetiştirme yönteminin daha sert, daha otoriter bir biçimini daha çok kullanmaktadır. Bu tür çocuk yetiştirme uygulamaları, çocukların ve ergenlerin daha az yeterli-yetenekli sosyal ve duygusal gelişimi ile bağlantılı olmaktadır (Hoffman, 2003; Hoff ve diğerleri, 2002). Teoriye göre annenin-babanın iş-meslek özellikleri, çocukları ev öğrenme çevresi yoluyla esasen etkileyebilmekte, daha düşük bilişsel becerili anneler-babalar, ev öğrenme çevresini bilişsel olarak daha az teşvik etmektedir. (Menaghan ve Parcel, 1991).

Ekonomik Güçlülükle İlgili Aile Stres Modeli

Aile stres modeli (FSM), 1930'lu yılların büyük bunalımından destek bulan araştırma verilerinin bir geleneği üzerine inşa edilmektedir. Büyük bunalım sırasında yaşayan ailelerle ilgili bir dizi araştırma, yoğun güçlüklerin hem annelerin-babaların hem çocukların yaşamlarını olumsuz olarak etkilediğine, bir biçimde ailenin işlerliğine-işlevine ve sosyalleştirme uygulamalarına zarar verdiğine ilişkin bulguları ortaya çıkarmaktadır (Conger, 2005). Aile stres modeline göre ekonomik güçlükler, ailede ekonomik baskıya yol açmaktadır. Düşük gelir, servete göre yüksek borçlar, iş-çalışma istikrarsızlığı ve olumsuz ekonomik olaylar, örneğin, ekonomik isteklerin artması, azalan maddi kaynaklar, yeni gelir düşüşü güçlüğün göstergeleri olarak kabul edilmektedir. Ekonomik baskılar, (a) yeterli beslenme ve giyinme gibi zorunlu maddi gereksinimleri karşılayamama, (b) faturaları ödeyememe ya da amaçları gerçekleştirilememesi ve (c) sağlık sigortası ve sağlık bakımı gibi gerekli harcamaları azaltma gibi koşullara yol açmaktadır. Bu güçlükler, yarattığı ekonomik baskılarla aile işlevini-işlerliğini ve bireyin sosyalleşmesini olumsuz biçimde etkileyebilmektedir (Conger, 2005).

Aile stres modeli, ekonomik baskı yüksek olduğunda, çocuklar ile yaşayan annelerin-babaların moral bozukluğu, endişe, öfke ve yabancılaşma, uzaklaşma gibi duygusal üzüntü yönünde ve madde kullanımı ve anti-sosyal davranış gibi davranışsal problemler yönünde riskte olduğunu tahmin etmektedir. Bu duygusal ve davranışsal problemler, ailede çatışmayı arttırabilmekte, sıcaklığı, sevgiyi ve desteği azaltabilmekte ve bu süreç, eğitimi ve çocuk yetiştirmeyle meşgul olmayı azaltabilmektedir. Kendi kişisel problemleri ve ailede üzüntü ile yaşayan anneler-babalar, çocuklarına daha az sevgi gösterebilmekte, çocukların günlük etkinlikleri ile daha az meşgul olabilmekte ve disiplinle ilgili uygulamalarda daha çok çabuk

kızan, sinirli, sert ve tutarsız olabilmektedir. Böyle bir durum, çocuk eğitimini aksatabilmektedir. Aile stres modeline göre anne-baba eğitimi ve ilgisi, çocukların duygusal, davranışsal, bilişsel ve fiziksel biçimde daha çok iyi olmasına yol açmaktadır. Bu tür çocuk yetiştirme, ekonomik stres süreci tarafından tehdit edildiğinde, çocuğun başarılı gelişimi tehlikeye girmektedir (Conger ve Conger, 2002; Conger ve diğerleri, 2002). Aileler ekonomik güçlüğü yaşadığında, çocuklarda hem örneğin, bilişsel yetenek, sosyal yetenek, okul başarısı ve annelere-babalara sevgi, bağlılık gibi olumlu düzenlemelerin azalma riski ile hem örneğin moral bozukluğu ve endişe gibi içselleşen problemlerin ya da örneğin, saldırganlık ve anti-sosyal davranış gibi dışa yansıyan problemlerin artma riski ile karşılaşabilmektedir (Conger ve Donnellan, 2007).

Aile Yatırım Modeli

Aile yatırım modeli, çocuklara yapılan yatırımın önemini vurgulamaktadır. Daha düşük sosyoekonomik statüdeki annelerle-babalarla karşılaştırıldığında daha yüksek sosyo ekonomik konumdaki bireyler, parasal sermayeden (örneğin, gelirden), sosyal sermayeden (örneğin, meslek statüsünden) ve insan sermayesinden (örneğin, eğitimden) daha çok yararlanma olanaklarına sahiptir. Ailelerin bu kaynaklarla ilgili yatırımı, çocukların ve ergenlerin başarılı gelişimi ile ilişkili olmaktadır. Gelir düzeyi düşük aileler, daha acil aile gereksinimlerine para harcamak zorunda iken, gelir düzeyi yüksek aileler, çocuklarının gelişimine anlamlı yatırımlar yapabilmektedir (Becker ve Thomes, 1986; Bradley ve Corwyn, 2002; Corcoran ve Adams, 1997; Duncan ve Magnuson, 2003; Haveman ve Wolfe, 1994; Linver, Brooks-Gunn ve Kohen, 2002; Mayer, 1997). Bu yatırımlar, (a) evde var olan öğrenme materyalleri, (b) annenin-babanın hem doğrudan hem ileri düzeyde, özel ders verme ya da eğitim yoluyla öğrenmeyi teşvik etmesi, (c) yeterli beslenme, barınma, giyinme, sağlık bakımı gibi ailenin yaşam standartları ve (d) çocuğun yetenek gelişimini besleyen, büyüten bir yerde oturma gibi aile desteğinin birçok farklı boyutunu içermektedir. Daha zengin anneler-babalar, iyi okullardan yararlanabilmekte, çocuklarının arkadaşlarıyla ilişkisini sürdürmeyi kolaylaştıracak yerlerde oturabilmekte, parklar ve çocukla ilgili etkinlikler gibi çocuğun gelişimi için gerekli kaynakları sağlayan bir semte ya da topluluk çevresine katılabilmektedir. Teoriye göre yüksek gelir düzeyi, bir çocuğun akademik ve sosyal başarısını beslemesi, büyütmesi beklenen annenin-babanın maddi yatırımları ve çocuk-yetiştirme etkinlikleri ile olumlu biçimde ilişkili olabilmektedir (Conger ve Dogan, 2007). Daha çok paralı, daha yüksek düzeyde eğitilmiş ve daha yüksek meslek statülü aileler, doğrudan çocuklarının yararına olan bir dizi mal ve hizmetleri satın alabilmekte, güvenli semtlerdeki iyi evlerde yaşayabilmekte, böylece çocuklarını zarardan, kötülükten koruyabilmektedir. Belirli mal ve hizmetler, çocuk sonuçlarını daha çok dolaylı etkileyebilmektedir (Brody ve diğerleri, 1999; Conger ve diğerleri, 1997; Guo ve Harris, 2000). Aile yatırım modeline göre anne-baba eğitimi, çocuklara yönelik anne-baba yatırımlarını olumlu olarak etkilemekte, gelir ve yatırımlar, yeterli, yetenekli çocuk gelişimi ile olumlu bir biçimde ilişkili olabilmektedir. Daha iyi eğitilmiş bir anne-baba, çocuk ve ergen gelişimi hakkında daha çok bilgi edinebilmekte, akademik ve sosyal yeteneği teşvik etmek için daha çok strateji anlayışlarına sahip olabilmekte ve çocuklara uyum sağlaması gereken birçok çevreyle görüşmesini öğretmede genellikle daha çok becerikli ve etkili olabilmektedir (Bornstein, Hahn, Suwalsky ve Haynes, 2003).

Bulgular ve Tartışmalar

Aile Stres Modeli ile İlgili Bulgular ve Tartışmalar

Iowa Gençlik ve Aileler Projesinde (IYFP) iki ayrı araştırmada, anne ve babanın birlikte yaşadığı ailelerden 205 köylü, beyaz, 7. sınıf erkek öğrencileri (Conger ve diğerleri, 1992) ve 220 köylü, beyaz, 7. sınıf kız öğrencileri yer almaktadır (Conger ve diğerleri, 1993). Bu iki araştırma, aile stres modelini açık olarak test etmekte ve aile stres modelinde öngörülen görüşleri desteklemektedir. Ekonomik güçlük, annenin-babanın duygusal üzüntüsünü tahmin eden ekonomik baskıyı öngörmektedir. Duygusal üzüntü, hem anne-baba arasında çatışmayı hem

çocuk yetiştirme bozulmasını, örneğin, düşük sıcaklığı, yüksek çatışmayı, kızgınlığı ve sert ya da tutarsız disiplin uygulamalarını tahmin etmektedir (Conger, 2005). Üçüncü çalışma, aile ve topluluk sağlık araştırması (FACHS), Afrikalı Amerikan aileleri ile ilgilidir ve kırsal yerlerde ve kentte iki bakıcı ile yaşayan 422 erkek ve kız 5. sınıf öğrencilerini içermektedir (Conger ve diğerleri, 2002). Aileler, çok yoksuldan ekonomik olarak avantajlıya kadar sosyoekonomik özelliklerle geniş bir topluluk örneği oluşturmaktadır. Bakıcı ilişkileri, odak çocuğun evli, biyolojik anneleri-babaları (% 39) ya da üvey anne-baba (% 33), ya da anneler ve büyükanneler gibi bakıcı düzenlemesi ile ilgili bazı diğer biçimde yaşayan çocuklar (% 28) olmak üzere birkaç farklı biçim almaktadır. Sonuçlar, farklı bakıcı ilişki biçimlerinin ekonomik güçlükler ve baskılara aynı tepki türünü gösterdiğine işaret etmektedir (Conger ve diğerleri, 2002). Aile stres modelinin tahminleri bakımından aile ve topluluk sağlık araştırmasının (FACHS) bulguları, Iowa Gençlik ve Aileler Projesindekilerle (IYFP) oldukça benzerdir. İlk 3 araştırma ekonomik güçlük, ekonomik baskı ve duygusal üzüntü için tahmin edilen ilişkileri bulmaktadır. Duygusal üzüntü, örneğin düşük sosyal yetenek ve davranış problemleri gibi çocuk ve ergenle ilgili olumsuz düzenlemeyi öngören çocuk yetiştirme bozulmasını, örneğin, düşük sıcaklığı, düşük sevgiyi ve sert ya da tutarsız disiplini doğrudan olarak tahmin etmektedir (Conger, 2005). Dördüncü araştırma, Yeni Umutlar Projesi (Mistry, Vandewater, Huston ve McLoyd, 2002), sadece annenin ya da babanın başında (sorumlu) olduğu (% 83), çoğu etnik azınlık aileler (% 57 Afrikalı Amerikan, % 28 İspanyol) ile ilgili yoksul bir kentli örneği üzerine odaklanmaktadır. Çocuklar, çalışmada 419 aileden 5'ten 12 yaşına kadar sıralanmaktadır. Bu deneysel araştırma, parasal yardımın ve iş eğitimi çabalarının, yoksul ailelerin yaşam koşullarını geliştirip geliştirmediğini belirlemek için tasarlanmıştır. Mistry ve meslektaşları, ekonomik baskıların, çocuk yetiştirme davranışlarını ve çocuk sonuçlarını nasıl etkilediğine bakmaktadır. Araştırma, duygusal üzüntünün ekonomik problemler ile sadece annenin ya da babanın yer aldığı ailelerde çocuk yetiştirme bozulması arasındaki en önemli bağlantı olduğunu göstermektedir (Conger, 2005). Beşinci araştırma, ailelerin bir ulusal temsil örneğine dayanmakta ve 3-5 yaşlarda 753 okul öncesi erkek ve kız çocuklarını içermektedir (Yeung, Linver ve Brooks-Gunn, 2002). Araştırma örnekleri, etnisite, oturulan yer, sosyoekonomik statü ve aile yapısı bakımından oldukça çeşitlidir. Beşinci araştırma sonuçları, daha önceki bulgularla geniş ölçüde tutarlıdır. Ekonomik stres süreçleri, cezalandırıcı ve sıcaklığı az olan annenin-babanın çocuk yetiştirme tahmin etmekte ve bu çocuk yetiştirme davranışları, düşük bilişsel yetenekle ve problem davranışın yüksek oranları ile ilişkilidir (Conger, 2005). Altıncı araştırma, Finlandiya'da annenin ve babanın yer aldığı ailelerde yaşayan 527 erken-ergen erkekleri ve kızları içermektedir (Solantaus ve Punamaki, 2004). Bu çalışmada da duygusal üzüntü, anne-baba arasında çatışma yoluyla çocuk yetiştirme bozulmasını, örneğin, ilgisizliği, düşük sıcaklığı, cezalandırmayı esasen dolaylı olarak öngörmektedir. Bu araştırma sonuçları, ekonomik güçlüğün ekonomik baskıları, annenin-babanın duygusal üzüntüsünü ve kötüleşen, bozulan aile ilişkilerini içeren bir süreç yoluyla çocukların risk altına sokulduğunu ileri süren aile stres modeli (FSM) ile oldukça tutarlıdır (Conger, 2005). Yedinci araştırma, Güney Kaliforniya'da kent alanında yaşayan 5. sınıf öğrencilerinin Avrupalı Amerikan (N=111) ve Meksikalı Amerikan (N=167) aileleri içermektedir (Parke ve diğerleri 2004). Bu örneklerdeki çalışmalarda bulgular tekrar etmektedir. Ekonomik güçlük ve diğer değişkenler arasındaki bağlantı, ekonomik baskı yoluyla dolaylıdır. Araştırmaların tümü için ekonomik baskı, anlamlı biçimde annelerin-babaların duygusal ve davranışsal problemlerini tahmin etmiştir. Duygusal üzüntü, ya çocuk yetiştirme olumlu uygulamaları ile olumsuz biçimde ilgilidir ya da çocuk yetiştirme olumsuz davranışları ile olumlu biçimde ilişkilidir. (Conger ve diğerleri 2002).

Bir başka çalışmada Costello ve meslektaşları, bir Amerikan Hintli toplulukta birkaç ailenin bir gazino işletme yoluyla yoksulluğun dışına hareket ettiğini bulmaktadır. Bu ailelerde çocuklar, ekonomik durumlarını iyileştirdiği gibi psikiyatrik rahatsızlıklarını anlamlı bir biçimde azaltabilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre yoksul bir toplulukta bir gazinonun açılışından kaynaklanan artan iş, aile gelirini yükseltmekte, çocuk yetiştirme problemleri ve çocuklarda dışa yansıyan problemleri azaltmaktadır. Çocuk yetiştirme artan etkili davranışlar, aile parasının artması ile çocuğun iyi olması arasındaki bağlantıyı açıklamaktadır. Bu bulgular, aile

stres modelinin (FSM) tahminleri ile oldukça tutarlı görünmektedir. Yol gösteren annenin-babanın gelirindeki artış, ekonomik baskıları ve duygusal üzüntüleri azaltabilmekte, çocuk yetiştirmeyi ve çocuk düzenlemeyi iyileştirebilmektedir (Costello, Compton, Keeler ve Angold, 2003). Yoksul ailelerde gelir artışı ya da yoksul ailelerin daha çok ekonomik olarak avantajlı semtlere hareket etmesi, annelerin-babaların iyi olmasına yol açabilmekte, çocukların ve ergenlerin gelişimsel sonuçlarını olumlu etkileyebilmektedir. Aile gelirinde iyileşmelerin, aile stres modelinin tahminleriyle tutarlı biçimde yararlı etkisinin olabildiği yönünde kanıtlar görülmektedir (Gennetian ve Miller, 2002; Huston ve diğerleri, 2005; Leventhal ve Brooks-Gunn, 2003). Boylamsal araştırmalara göre aile gelirindeki artışlar, çocukların moral bozukluğunu ve anti-sosyal davranışını azaltabilmekte (Strohschein, 2005), yoksulluk ve özellikle kronik yoksulluk, aile işlevini-işlerliğini bozabilmekte, bilişsel gelişimi engelleyebilmekte ve çocukların davranış problemlerini arttırabilmektedir (Çocuk Sağlığının ve İnsan Gelişiminin Ulusal Enstitüsü Erken Çocuk Bakımı Araştırma Ağı, 2005).

Bir başka araştırma da Kağıtçıbaşı ve arkadaşları tarafından Türkiye’de 1975’te 2305 kişiyi içeren ulusal düzeyde örneklemle ve 2003’te Batı ve Doğu illerinde iki kırsal alanda ve büyük kent İstanbul’da orta/üst ve alt sosyoekonomik tabakada yer alan 1025 kişilik örneklem üzerinde yapılmakta, boylamsal-kesimsel karşılaştırmalara dayanan Çocuğun Değeri Araştırmasına göre sosyoekonomik gelişme ve özellikle artan eğitimle birlikte çocukların ekonomik/yararı değeri azalmakta, psikolojik değeri artmaktadır. Ekonomik/yararı değer bakımından her bir çocuğun parasal/maddi katkısı göz önüne alındığında daha çok çocuk, daha çok yarar anlamına gelmektedir. Psikolojik değer bakımından bir ya da iki çocuk, annenin-babanın gereksinim duyduğu tüm sevgiyi, sevinci ve diğer psikolojik doyumları getirebilmektedir. Azalan doğurganlık, çocuk sayısının düşmesi, ailelerde çocukların ekonomik/yararı değerlerinin azalması ve psikolojik değerlerinin artması anlamına gelmektedir. Gençlerin, anneden-babadan bağımsız olma, ayrılma eğilimleri çekirdek aileye yol açmakla birlikte bu değişme, modernleşme perspektifinin öngördüğü ayrılma ve bağımsızlık yönünde Batılı aile biçiminde gerçekleşmemekte, bunun yerine maddi alanda bağımsızlık ile duygusal alanda bağlılığı birleştiren farklı bir aile ilişkileri modeli ortaya çıkmaktadır. Bu model, kuşaklar arası maddi bağımlılığın azalması bakımından hem geleneksel (kırsal/düşük sosyoekonomik statü) aile örneğinden hem kuşaklar arası duygusal bağlılığı içermesi bakımından prototip Batılı (orta sınıf) aile örneğinden farklılaşmaktadır. Ailedeki bu değişimin çocuk yetiştirme açısından önemli anlamları görülmektedir. Bağımlılıkla ilgili geleneksel (kırsal/düşük sosyoekonomik) aile modelinde anneler-babalar, maddi yararlar ve yaşlılık güvencesi için büyüyen çocuklarına bağlıdır. Bu bağlamda uyuma yönelik çocuk yetiştirme, çocuklara aile bağlılıklarını, sadakat göstermelerini ve aile ilişkiliğini aşılamayı, öğretmeyi amaçlamaktadır. Özerk bir çocuk, ailenin gereksinimlerinden daha çok kendi gereksinimlerine bakan ayrı ve bağımsız bir genç yetişkin olma yönünde büyüyebileceği için çocuğun özerkliği istenmemektedir. Kentleşme ve sosyoekonomik gelişme ile birlikte kuşaklar arasında maddi bağımlılıklar azalmakta, çocuklar gelir getiren varlıklar olmaktan çok ekonomik masraflara yol açmakta, anneler-babalar, yaşlılık güvencesi ile ilgili alternatif kaynaklara sahip olabilmektedir. Özerklik, değişen kentsel yaşam biçimlerine, özellikle okulda başarı ve uzmanlaşan iş-meslek için uyumlu olmakta ve böylece ilişkililik hâlâ değerli görülürken, çocuk yetiştirmede özerkliği daha çok yer verilebilmektedir (Kağıtçıbaşı ve Ataca, 2005).

Aile stres modelinin tahminlerini doğrulayan başka bir araştırma, İstanbul’da yaşayan düşük gelirli annelerin 3-5 yaşlarında çocuklarına ilgi ve etkileşim düzeyini ortaya çıkarmaktadır. “Yemek zamanı dışında ne kadar sıklıkta çocuklara tam ilgi gösteriyorsunuz?” sorusuna “asla ya da hemen hemen hiç” diye cevap verenler % 22, “seyrek” cevabını verenlerle birlikte annelerin % 40’tan daha fazlası, düşük ilgi göstermektedir (Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman, 2001; Kağıtçıbaşı, 1991, 1996). Ailelerde anne-baba değerleri araştırmasında (İmamoğlu, 1987), düşük sosyoekonomik statüdeki annelerin-babaların çocuklarından minnettarlık beklediklerini, buna karşın yüksek sosyoekonomik statüdeki annelerin-babaların çocuklarında özerkliğe değer verdiklerini, onlardan minnettarlık beklemediklerini, buna karşın yakınlık görmek istediklerini bulmaktadır.

Aile Yatırım Modeli ile İlgili Bulgular ve Tartışmalar

Aile geliri bakımından, araştırmalar, yatırım modelinin en temel önerilerini doğrulamaktadır. Aile geliri, annelerin-babaların çocuklarının yaşamlarına yaptığı yatırımların türlerini etkilemektedir (Bradley ve Corwyn, 2002; Davis-Kean, 2005; Mayer 1997). Bradley ve arkadaşları, anne-baba yatırımlarında ve anne-baba davranışlarında farklılıkları değerlendirmekte, araştırmaları, annenin-babanın çocuğa yatırımları olarak dili teşvik etme, renkleri ve sayıları öğretme, kitapları ve diğer öğrenme materyallerini sağlama ve ev dışında çocuğu öğrenme deneyimlerine maruz bırakma gibi bilişsel gelişimi teşvik ettiği düşünülen annenin-babanın davranışlarıyla ilişkilidir. Avrupalı Amerikan, Afrikalı Amerikan ve İspanyol Amerikan olmak üzere başlıca üç etnik grupta bebeklikten erken ergenlik dönemine sıralanan birkaç bin çocuğun yer aldığı araştırma, yoksulluk çizgisinin aşağısındaki ailelerle resmi yoksulluk çizgisi üzerindeki aileler karşılaştırıldığında çocuk yetiştirme bağlamları arasında var olan yaygın farklılıkları göstermektedir. Daha çok ekonomik olarak avantajlı anneler-babalar, çocuklarını konuşturma yönünde meşgul olabilmekte, çocukları için zengin öğrenme etkinlikleri sağlayabilmekte, günlük yaşamlarında olayları tartışabilmekte, çocuklarına sevgi ve saygı gösterebilmekte, fiziksel cezalandırmaktan ya da baskıdan kaçınabilmektedir. Bunun gibi, daha çok parasal olarak güvenli ailelerde çocuklar, öğrenmeyi teşvik eden kitaplardan, dergilerden, oyuncaklardan ve oyunlardan, ev dışındaki kültürel olaylardan ve etkinliklerden, müzik ve spor gibi alanlarda belirli yetenekleri teşvik eden özel derslerden ve daha güvenli, daha temiz ve daha geniş, ferah evlerden daha çok yararlanma olanağına sahiptir. Bu araştırmanın sonuçları, aile geliri ve çocukların eğitimine yapılan yatırımları arasında açık bir bağı göstermektedir (Bradley ve diğerleri, 2001). Yeung ve diğerleri (2002), aile gelirinun çocukların yetenek gelişiminde anne-baba yatırımları yoluyla çocuk sonuçları üzerinde kısmen en azından bir etkisi olduğunun kanıtını bulmaktadır. 8-12 yaş 868 çocukla ilgili araştırmasında Davis-Kean (2005), aile gelirinun annelerin-babaların çocuklarının önemli eğitimsel başarıyı yaşamaları yönündeki beklentileri ile olumlu biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu beklentiler, örneğin, çocuklarına okumaya daha çok zaman harcayarak, öğrenmeyi ilerleten anne-baba yatırımlarını tahmin etmektedir. Birlikte alındığında, bu araştırma dizilerinden bulgular, aile yatırım modelinin ileri sürdüğü gibi, gelir ile yatırımlar arasındaki ve gelir ile çocuğun iyi olması arasındaki bağlantılara sağlam destek sağlamaktadır. Aile geliri, yatırımlar yoluyla esasen çocukların başarılı gelişimini etkileyebilmektedir. Gelir ile anne-baba yatırımı arasındaki ve anne-baba yatırımı ile çocuğun yeteneği arasındaki bağlantılar, oldukça iyi belirlenmektedir (Bradley ve Corwyn, 2002; Mayer, 1997). Davis-Kean (2005), anne-baba eğitimi ile çocuğun akademik başarısı arasındaki bağlantıya, annenin-babanın beklentilerinin ve akademik yeteneğe yatırımlarının aracılık ettiğini bulmaktadır. Eğitimi, annenin-babanın yatırımlarını ve çocuk gelişim sonuçlarını araştırdığı ikinci çalışmasında Bradley ve Corwyn (2003), ilk çocukluktan ilk ergenlik çağına kadar gelişim üzerine sosyoekonomik statünün etkilerini değerlendirmek için Gençlikle ilgili Ulusal Boylamsal Araştırmasından veri kullanmaktadır. Araştırmacılar, anne-baba eğitimi ve bir çocuğun bilişsel, davranışsal gelişimi arasındaki ilişkiye aracılık eden annelerin-babaların öğrenmeyi teşvik etme derecesine bakmaktadır. Öğrenme çevresini değerlendirmek için (1) öğrenmeyi besleyen, büyüten anne-baba ve çocuk arasındaki etkileşimler, (2) kitaplar ve dergiler gibi kaynakları sağlama ve (3) çeşitli becerileri derslerle ve özel derslerle destekleme gibi öğeler ele alınmaktadır. 3, 6, 10, 15 yaş çocuklarını içeren araştırmada Bradley ve Corwyn (2003), anne-baba eğitiminin bir çocuğun sözcük hazinesi, okuması ve matematiksel becerileri ile olumlu biçimde ilişkili ve davranışsal problemlerle olumsuz biçimde ilişkili olduğunu, ayrıca, annenin-babanın öğrenmeyi teşvik etmesinin, eğitim ve çocuk gelişimi arasındaki ilişkiye sağlam olarak aracılık ettiğini bulmaktadır.

Sosyoekonomik statü, bilişsel olarak deneyimleri teşvik etme ve çocuğun iyi olması arasında gözlemlenen bağlantı, büyük bir olasılıkla annenin-babanın tutumlarını, beklentilerini ve çocuklar ile etkileşme biçimlerini yansıtmaktadır. Adams (1998), çeşitli sosyal sınıflardan gelen çocukların sosyalleştirilme modellerindeki başlıca farklılıkları belirlemekte, bunlar arasında sözel becerileri, bağımsızlığı ve yaratıcılığı vurgulamaktadır. Yüksek sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar

daha çok konuşmalarla, çocuklarına daha çok okumakla ve daha çok öğretme deneyimleri sağlamakta meşgul olmaktadır (Shonkoff ve Phillips, 2000). Onlar daha zengin sözcük hazinesiyle konuşmakta, daha çok duyarlı olmakta ve çocuğun konuşmasını sağlamak için daha çok çaba göstermekte (Hoff-Ginsberg ve Tardif, 1995), daha çok destekleyici ve karmaşık sözel stratejileri içeren öğretme biçimlerine sahiptir (Borduin ve Henggeler, 1981). Küntay ve Ahtam'a (2004) göre düşük eğitimli annelerle karşılaştırıldığında yüksek eğitimli anneler, çocuklarıyla konuşurken daha gelişmiş sözel iletişim becerileri kullanmakta, Yağmurlu ve arkadaşları'na (2009) göre bu anneler, özerklik ve kendini geliştirme ile ilgili hedefleri (kendine güven, kendi ile barışık olma, kararlılık gibi) daha çok vurgulamaktadır. Düşük eğitimli anneler, çocuklarıyla tekrarlayan ve daha az ayrıntılı bir dil kullanmakta (Küntay ve Ahtam, 2004), büyüklere itaatkâr ve saygılı davranma, iyi huylu ve uyumlu olma ve aile ilişkilerine önem verme gibi özelliklere daha çok önem vermektedir. Düşük eğitimli annelerle karşılaştırıldığında, yüksek eğitimli anneler, itaat etme davranışını ve cezalandırma davranışını daha az istemektedir (Yağmurlu ve ark., 2009). Güç kullanan çocuk yetiştirme uygulamaları, büyük kentlerdeki düşük sosyoekonomik statüdeki ailelerde ve kırsal kesimde geleneksel ailelerde yaygın olmakta, geleneksel sosyal yapılarda çocuğun ekonomik değeri ve çocuk yetiştirmede itaati isteme arasında bir ilişki görünmektedir (Kağıtçıbaşı, 1982). Sosyoekonomik statüsü geliştiğinde anneler-babalar, itaat etme davranışını daha az vurgulamaktadır (Yağmurlu ve Sanson, 2009b). Çocuk yetiştirme uygulamalarında böyle farklılıklar, sosyoekonomik statü ile çocukların entelektüel ve akademik performansı arasındaki ilişkiyi güçlü biçimde etkileyebilmektedir (Hoff-Ginsberg ve Tardif, 1995). Evde teşvik etme yoluyla sosyoekonomik statü ile çocuğun bilişsel ve dil yeteneği arasındaki ilişki, karmaşık ve hem evde kalabalık derecesi hem kardeşlerin sayısı ile bağlantılı görünmektedir. Kalabalık ile ilişkili olan üzüntüler ve dikkati dağıtan şeyler, anne-baba ve çocuk arasındaki daha az değiş tokuşlara yol açabilmektedir. Ailede çok çocuğun olması, annenin-babanın her bir çocuğa daha az zaman ayırmasına ve daha az ilgi göstermesine neden olabilmektedir (Bradley ve Corwyn, 2002).

Üniversite mezunu annelerin-babaların yer aldığı 33 aile ve üniversite mezunu olmayan 30 aile ile ilgili yoğun bir araştırmada Hoff (2003), 2 yaş çocukların sözcük dağarcığı gelişimini etkileyen eğitimsel farklılıklara bakmakta ve daha yüksek eğitimli annelerin-babaların, çocukları için daha zengin, daha karmaşık bir dil çevresi yarattığını ve çocuklarının daha büyük dil becerileri gösterdiğini bulmaktadır. Bu çevre, sözcüklerin daha çok bir çeşitliliğini, daha çok sözlü etkileşimi ve çocuk tarafından düşünülen konulara annenin daha sık cevabını içermektedir. Konuşma-dil ile ilgili bu boyutlar, daha çok teşvik eden bir öğrenme çevresini belirlemek için ele alınmakta ve çocuğun bilişsel gelişiminde annenin-babanın yatırımları olarak düşünülmektedir. Hoff, anne-baba eğitiminin, anneleri ile etkileşimlerinde ifade ettikleri sözcüklerin farklı türlerde sayısı bakımından çocukların sözcük hazinesinin çeşitliliği ile olumlu olarak ilişkili olduğunu tahmin etmekte ve bulmaktadır. Anneye özgü konuşmanın zenginliği, anne-baba eğitimi ve çocuğun üretken sözcük hazinesi arasındaki ilişkiye tamamen aracılık etmektedir. Hoff'un bulguları, yatırım modelinin eğitim ögesi ile oldukça tutarlı görünmektedir. İlk Çocuk Bakımı ile ilgili Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişimi Araştırması Ulusal Enstitüsü'nden Huston ve Aronson (2005), 1053 aile ile ilgili bir araştırmada anne eğitiminin 36 aylık odak çocuk yönünde anne duyarlılığıyla ve daha zengin ve olumlu bir ev çevresiyle ilgili anne-baba yatırımları ile olumlu biçimde karşılıklı ilişkili olduğunu bulmaktadır. Bu çalışma, eğitim ile bilişsel yetenek, sosyal yetenek ve problem davranışların düşük oranları olmak üzere yetenekli çocuk gelişimi arasındaki daha önceki bulguları tekrarlamaktadır. Benzer olarak, Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera ve Lamb (2004), annenin ve babanın eğitiminin duyarlılık, olumlu bakma ve bir genç çocuğu bilişsel teşvik etme ve çocuğun bilişsel gelişimi ile olumlu biçimde ilişkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Araştırmacılara göre eğitim, sosyalleşme uygulamalarının ve çocuk gelişiminin daha önemli tahmin edicisi olma eğilimindedir (Bornstein ve diğerleri, 2003; Hoff ve diğerleri, 2002).

Araştırmacılar, alt sosyoekonomik statüdeki çocukların sadece onların bilişsel gelişmesini sınırlamayan aynı zamanda okuldan yararlanma şanslarını azaltan, bilişsel olarak teşvik edilen materyallerden ve deneyimlerden yararlanma olanaklarından yoksun kaldığını

tartışmaktadır (Bloom, 1964; Hunt, 1961). Ataman ve Epir (1972), orta-sınıf çocukları ile karşılaştırıldığında düşük-gelirli ailelerden gelen çocukların karmaşıklık düzeyi daha düşük kavramları oluşturabildiğini ortaya çıkarmaktadır. Savaşır ve Şahin (1988) ve Savaşır, Sezgin ve Erol (1992), sözcük hazinesi ve sözel yetenekte sosyal sınıf farklılıklarını bulmaktadır. Gençliğin Ulusal Boylamsal Araştırması ve Ulusal Hane Halkı Eğitimi Araştırması, yoksul ailelerden çocukların bebeklikten ergenliğe kadar farklı bir dizi çeşitli eğlendirme ve öğrenme materyallerinden yararlanma olanaklarına daha az sahip olduğuna işaret etmektedir. Alt sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar, çocukları için okuma ve öğrenme materyallerini daha az satın alabilmekte, çocuklarını eğitimsel ve kültürel olaylara daha az götürebilmekte ve çocuklarının televizyon seyretmesini daha az düzenleyebilmektedir (Bradley ve diğerleri, 2001a). Yoksul ailelerden çocuklar geziye daha az gidebilmekte, kütüphaneyi ya da müzeyi daha az ziyaret edebilmekte, bir tiyatro oyununa daha az gidebilmekte ya da becerilerini arttırmaya yönelik dersleri daha az alabilmektedir. Bu tür materyallerden ve kültürel kaynaklardan yararlanma olanağı, sosyoekonomik statü (ya da aile geliri) ile bebeklikten ergenliğe kadar çocukların entelektüel ve akademik başarısı arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir (Bradley ve Corwyn 2001; Bradley ve diğerleri, 2001a, Brooks-Gunn ve diğerleri, 1995; Guo ve Haris, 2000). Sonuç olarak, alt sosyoekonomik statüdeki çocuklar, ya davranış problemleri ya da geri çekilme davranışları gösterebilmekte, okul başarısızlığını (ilk sınıfta bile) daha çok sıklıkla yaşayabilmektedir (Battin-Pearson ve diğerleri, 2000).

Bradley ve Corwyn (2001), teşvik edilen materyallerden ve deneyimlerden yararlanma olanağının sosyoekonomik statü ve çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini bulmaktadır. Çocuklar için daha yetenekli akranlar ve yetişkinler tarafından sunulan böyle deneyimler, hem doğrudan ve dolaylı öğrenme fırsatlarını içermekte, hem sürekli öğrenme için bir motivasyonel temel olarak hizmet etmeyi sağlamaktadır (Saegert ve Winkel, 1990). İnsanlar, çeşitli deneyimlerle gelişen kendini yapılandıran organizmalar olarak görülmektedir. Potansiyel olarak zenginleşen materyaller ve deneyimler, bilişsel uyarılma mekanizmalarını harekete geçirmektedir (Ford ve Lerner, 1992). Öğrenme materyalleri ve deneyimleri, sosyal değiş tokuş fırsatlarıyla sağlanabilmekte ve böylece genellikle üretici bir biçimde sosyal uyarılma mekanizmalarıyla bağlantılı olmaktadır. Bu tür fırsatların yokluğunda, çocuklar canı sıkılmış ve engellenmiş olabilmekte, annelerin-babaların ve akranların olumsuz tepkilerini uyandıran davranışlar gösterebilmektedir. Bu davranışlar, daha sonra davranışsal uyumsuzluğu arttırdığı varsayılan baskıcı biçimde çocuk yetiştirme türüne katkı yapabilmektedir (Conger ve diğerleri, 1997; Dodge ve diğerleri, 1994; McLoyd 1998).

Aile yatırım modelinde son dışsal değişken, annenin-babanın meslek statüsünü içermektedir. Araştırmacılar, çocuk yetiştirme davranışlarının meslek statüsü ve bir çocuğun bilişsel ve davranışsal yeteneği arasındaki ilişkiyi açıklamaya yardım eden karmaşık etnik kökenli 3'ten 15 yaşa kadar sıralanan çocuklar için zengin bir öğrenme çevresi-ortamı ile ilişkili olduğu sonucuna varmaktadır. Bu bulgular, yatırım modeli ile tutarlı görünmektedir (Conger ve Dogan, 2007). Gottfried ve meslektaşları, araştırmalarında 1 yaşında 130 çocuğu ve anneleri-babaları yaklaşık 20 yıl izlemişlerdir. İşçilerden iş yöneticisi ya da profesyonelle kadar sıralanan meslek statüsü, sosyalleşme uygulamaları ve çocuk gelişim sonuçları arasındaki ilişkiye özellikle bakabilmişlerdir. Araştırmacılara göre babaların meslek statüleri, daha çok profesyonel olarak çalışanlar sınıfı, çocuklar için zengin bir kültürel, entelektüel ve öğrenme çevresini güvenilir biçimde tahmin etmekte, baba mesleği, çocukların bilişsel yeteneğini, akademik başarısını ve sosyal-duygusal iyi olmayı öngörmektedir (Gottfried, Bathurst, Guerin ve Parramore, 2003).

Sonuç

Sosyal sınıf ya da sosyoekonomik statü, annelerin-babaların ve çocukların yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır. Düşük sosyoekonomik statünün çocuk gelişimi üzerinde kötü bir etkisi olabilmekte ve artan aile stresleri, annelerin-babaların olumlu işlevini azaltabilmektedir.

Literatürle ilgili incelemeler, ekonomik güçlüğü ve yoksulluğun, annelerin-babaların yaşamı, ailelerin etkili işlevi ve çocukların fiziksel, davranışsal, duygusal ve bilişsel gelişimi için yıpratıcı sonuçları olabildiğini göstermektedir. Yoksulluk, anne-baba-çocuk ilişkilerinde çatışmayı arttırabilmekte, sevgiyi, sıcaklığı ve desteği azaltabilmektedir. Alt sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar, çocuk yetiştirme ya da sosyalleştirme stratejilerinde çocuklarına daha az sevgi, çocuklarının günlük etkinliklerine daha az ilgi gösterebilmekte ve daha çabuk kızan, sert ve tutarsız olabilmektedir.

Yüksek sosyoekonomik statü, çocuklarının iyi olması yönünde yüksek sosyoekonomik statüdeki annelerin-babaların yapabildiği birçok yatırım yoluyla çocuğun başarılı gelişimine katkıda bulunabilmektedir. Yüksek gelir düzeyi, annelerin-babaların çocuklarının gelişimine yapabildikleri yatırımları arttırmakta, böylece çocuğun yararına olan bir dizi akademik ve sosyal yeteneği ilerletebilmektedir. Anneler-babalar, çocuklarının gelişimi yönünde onların duygusal, sosyal, eğitimsel gereksinimlerini karşılamak için gerekli özel bakımı, zamanı ve hizmetleri sağlamada emek ve para harcayabilmektedir. Daha düşük sosyoekonomik statü ile karşılaştırıldığında orta sosyoekonomik statüdeki anneler-babalar, daha çok bilişsel olarak teşvik eden bir öğrenme çevresi sağlama ve daha çok sözel ve destekleyici öğretim biçimine sahip olma eğilimindedir. Onlar, akademik ve sosyal yeteneği besleyen, büyüten etkinliklere, mallara ve hizmetlere öncelik vermektedir. Daha yüksek meslek statüsü, annelerin-babaların değerlerini ve önceliklerini, çocuk yetiştirme ya sosyalleştirme stratejilerini olumlu olarak etkileyebilmektedir. Daha prestijli mesleklerdeki anneler-babalar, çocuklarının bağımsızlığını ve yeteneklerini teşvik etmeye, onların davranışları ve etkinlikleri üzerinde onların perspektiflerini düşünmeye, onlarla akıl yürütmeye daha çok zaman ve enerji harcama eğilimindedir. Yüksek sosyoekonomik statüde yer alan ailerdeki çocuklar, yaşamda başarılı olması için gerekli eğitimsel ve sosyal fırsatlara daha çok sahip olabilmektedir.

Kaynakça

- Adams, B. N. (1998). *The family: a sociological interpretation*. New York: Harcourt Brace.
- Ataman, J. & Epir, S. (1972). Socio-economic status and classificatory behavior among Turkish children. In: L.J.C. Cronbach & P.J.D. Drenth (Eds.), *Mental Test and Cultural Adaptation*, pp.329-337). The Hague: Mouton.
- Battin-Pearson, S., Newcomb, M. D., Abbott, R. D., Hill, K. G., Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (2000). Predictors of early high school drop-out: a test of five theories, *Journal Educational Psychology*, 92, 568-582.
- Becker, G. S. & Thomes, N. (1986). Human capital and the rise and fall of families, *Journal of Labor Economics*, 4, S1-S139.
- Becker, G. S. (1975). *Human capital*. New York: National Bureau of Economic Research.
- Becker, G. S. (1981). *A treatise on the family*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- Bloom, B. (1964). *Stability and change in human characteristics*. New York: Wiley.
- Borduın, C. M. & Henggeler, N. (1981). Social class, experimental setting and task characteristics as determinants of mother-child interactions, *Developmental Psychology*, 17, 209-214.
- Bornstein, M. H. Hahn, C.-S., Suwalsky, J. T. D. & Haynes, O. M. (2003). Socioeconomic status, parenting, and child development: The Hollingshead Four-Factor Index of Social Status and The Socioeconomic Index of Occupations. In M. H. Bornstein & R. H. Bradley (Eds.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 29-82). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Bradley, R. H. & Corwyn, R. F. (2001). Age and ethnic variations in family process mediators of SES. Presented at conference, socioeconomic status, parenting and child development. Minneapolis: MN.

- Bradley, R. H. & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development, *Annual Review of Psychology*, 53, 371-399.
- Bradley, R. H. & Corwyn, R. F. (2003). Age and ethnic variations in family process mediators of SES. In M. H. Bornstein & R. H. Bradley (Eds.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 161-188). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Bradley, R. H. Corwyn, R. F. Burchinal, M. McAdoo, H. P. & Garcia Coll C. (2001a.). The home environments of children in the United States. Part 2: relations with behavioral development through age 13. *Child Development*, 72(6), 1868-1886.
- Bradley, R. H. Corwyn, R. F. McAdoo, H. P. & Garcia Coll, C. (2001). The home environments of children in the United States: Part I. Variations by age, ethnicity, and poverty status, *Child Development*, 72, 1844-1867.
- Brody, G. H., Flor D.L. & Gibson, N. M. (1999). Linking maternal efficacy beliefs, developmental goals, parenting practices, and child competence in rural single-parent African American families, *Child Development*, 70, 1197-208.
- Brooks-Gunn, J., Klebanov, P. K. & Liaw, F. (1995). The learning, physical, and emotional environment of the home in the context of poverty: The Infant Health and Development Program, *Children and Youth Services Review*, 17, 251-276.
- Conger, R. D. & Conger, K. J. (2002). Resilience in Midwestern families: Selected findings from the first decade of a prospective, longitudinal study, *Journal of Marriage and Family*, 64, 361-373.
- Conger, R. D. & Dogan, S. J. (2007) Social Class and Socialization in Families. In Joan E. Grusec & Paul D. Hastings (Eds.), *Handbook of Socialization: Theory and Research* (pp. 433-456). New York London: The Guilford Press:
- Conger, R. D. & Donnellan, M.B. (2007). An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development, *Annual Review of Psychology*, 58, 175-199.
- Conger, R. D. (2005). "The effects of poverty and economic hardship across generations." Center for Public Policy Research, University of California, Davis.
- Conger, R. D. Conger K. J. & Elder, G. H. (1997). Family economic hardship and adolescent adjustment. In G. J. Duncan & J. Brooks-Gunn (Eds.), *mediating and moderating processes* (pp. 288-310).
- Conger, R. D. Conger, K. J. Elder, G. H., Jr., Lorenz, F. O., Simons, R. L. & Whitbeck, L. B. (1992). A family process model of economic hardship and adjustment of early adolescent boys, *Child Development*, 63, 526-541.
- Conger, R. D., Conger, K. J., Elder, G. H., Jr., Lorenz, F. O., Simons, R. L. & Whitbeck, L. B. (1993). Family economic stress and adjustment of early adolescent girls, *Child Developmental Psychology*, 29, 206-219.
- Conger, R. D., Wallace, L. E., Sun, Y., Simons, R. L., McLoyd, V. C. & Brody, G. (2002). Economic pressure in African American families: A replication and extension of family stress model, *Developmental Psychology*, 38, 179-193.
- Corcoran, M. & Adams, T. (1997). Race, sex, and the intergenerational transmission of poverty. In G. J. Duncan & J. Brooks-Gunn (Eds.), *Consequence of growing up poor* (pp. 461-517). New York: Russell Sage.
- Costello, E. J., Compton, S. N., Keeler, G. & Angold, A. (2003). Relationships between poverty and psychopathology: A natural experiment, *Journal of the American Medical Association*, 290, 2023-2029.
- Davis-Kean, P. E. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: the indirect role of parental expectations and home environment, *Journal of Family Psychology*, 19, 294-304.

- Dodge, K. A., Petit, F. S. & Bates, J. E. (1994). Socialization mediators of the relation between socioeconomic status and child conduct problems, *Child Development*, 65, 649-665.
- Duncan, Greg J. & Magnuson K. (2003). "Off with Hollingshead: Socioeconomic resources, parenting, and child development." Institute for Policy Research, Northwestern University.
- Ensminger, M. E. & Fothergill, K. (2003). A decade of measuring SES: What it tells us and where to go from here. In M. H. Bornstein & R. H. Bradley (Eds.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 13-27). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Ford, D. H. & Lerner, R. M. (1992). *Developmental Systems Theory: An Integrated Approach*. Newbury Park, CA: Sage.
- Gennetian, L. A. & Miller, C. (2002). Children and welfare reform: A view from an experimental welfare program in Minnesota, *Child Development*, 73, 601-620.
- Gottfried, A. W. Gottfried, A. E., Bathurst, K., Guerin, D. W. & Parramore, M. M. (2003). Socioeconomic status in children's development and family environment: Infancy through adolescence. In M. H. Bornstein & R. H. Bradley (Eds.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 189-207). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Guo, G. & Harris, K. M. (2000). The mechanisms mediating the effects of poverty on children's intellectual development, *Demography*, 37, 431-447.
- Harris, Y. R., Terrel, D. & Allen, G. (1999). The influence of education context and beliefs on the teaching behavior of African American mothers, *Journal of Black Psychology*, 25, 490-503.
- Haveman, R. & Wolfe, B. (1994). *Succeeding generations: On the effect of investments in children*. New York: Russell Sage Foundation.
- Hoff, E. (2003). The specificity of environmental influence: Socioeconomic status affects early vocabulary development via maternal speech, *Child Development*, 74, 1368-1378.
- Hoff, E., Laursen, B. & Tardif, T. (2002). Socioeconomic status and parenting. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Volume 2: Biology and ecology of parenting* (2nd ed., pp. 231-252). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hoff-Ginsberg, E. & Tardif, T. (1995). Socioeconomic status and parenting. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting* (pp.161-187) Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hoffman, L. W. (2003). Methodological issues in the studies of SES, parenting, and child development. In M. H. Bornstein & R. H. Bradley (Eds.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 125-143). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hunt, J. M. (1961). *Intelligence and experience*. New York: Ronald.
- Huston, A. C. & Aronson, S. R. (2005). Mothers' time with infant and time in employment as predictors of mother-child relationships and children's early development, *Child Development*, 76, 467-482.
- İmamoğlu, E. O (1987). An interdependence model of human development. In Ç. Kağıtçıbaşı (Ed.), *Growth and progress in cross-cultural psychology* (pp.138-145). Lisse, The Netherlands: Swets & Zeitlinger.
- Kagıtcıbaşı, Ç. & Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey, *Applied Psychology: An International Review*, 54 (3), 317-337.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). Old-age security value of children: Cross-national socio-economic evidence, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 13, 29-42.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1991). The early enrichment project in Turkey. UNESCO-UNICEF-WFP Notes Comments... no. 193, Paris: UNESCO.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996a). *Family and Human Development across Cultures: A View from the Other Side*. Hillsdale, NJ: Lawrence-Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. Sunar, D. & Bekman, S. (2001). Long-term effects of early intervention: Turkish low-income mothers and children, *Applied Developmental Psychology*, 22, 1-28.
- Kohn, M. L. & Schooler, C. (1973). Occupational experience and psychological functioning: An assessment of reciprocal effects, *American Psychological Review*, 38, 97-118.
- Kohn, M. L. (1959). Social class and the exercise of parental authority, *American Sociological Review*, 24, 352-366.
- Kohn, M. L. (1963). Social class and the parent-child relationships: An interpretation, *American Journal of Sociology*, 68, 471-480.
- Kohn, M. L. (1969). *Class and conformity: A study in values*. Homewood, IL: Dorsey Press.
- Kohn, M. L. (1995). Social structure and personality through time and space. In P. Moen, G. H. Elder, Jr. & K. Lüscher (Eds.), *Examining lives in context: Perspectives on the ecology of human development* (pp.141-168). Washington, DC: American Psychological Association Press.
- Küntay, A. & Ahtam, B. (2004). Annelerin Çocuklarıyla Geçmiş Hakkındaki Konuşmalarının Anne Eğitim Düzeyi ile İlişkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*,19, 19-31.
- Laosa, L. (1983). School, occupation, culture and family. In E. Sigel and L. Laosa (Eds.), *Changing Families* (pp.79-135). NYC, NY: Plenum Press.
- Leventhal, T. & Brooks-Gunn, J. (2003). Moving on up: Neighborhood effects on children and families. In M. H. Bornstein & R. H. Bradley (Eds.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 209-230). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Linver, M. R., Brooks-Gunn, J. & Kohen, D. (2002). Family processes as pathways from income to young children's development, *Developmental Psychology*, 38, 719-734.
- Marx, K. (1953). *Das Kapital III*, Berlin, New ed.
- Mayer, S. (1997). *What Money can't buy: Family income and children's life chances*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- McLoyd, V. C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development, *American Psychology*, 53, 185-204.
- Menaghan, E. G. & Parcel, T. L. (1991). Social sources of change in children's home environments: The effects of parental occupational experiences and family conditions, *Journal of Marriage and the Family*, 57, 69-94.
- Michael, R. T. (1972). *The effect of education on efficiency in consumption*. New York, NY: Columbia University Press.
- Mistry, R. S., Vandewater, E. A., Huston, A. C. & McLoyd, V. C. (2002). Economic well-being and children's social adjustment: The role of family process in an ethnically diverse low-income sample, *Child Development*, 73, 935-951.
- Parcel, T. L., & Menaghan, E. G. (1994). *Parents' jobs and children's lives*. Hawthorne, New York: Aldine De Gruyter.
- Parke, R. D., Coltrane, S., Duffy, S., Buriel, R., Dennis, J., Powers, J., et al. (2004). Economic stress, parenting, and child adjustment in Mexican American and European American families, *Child Development*, 75, 1632-1656.
- Saegert, S. & Winkel, G. H. (1990). Environmental psychology, *Annual Review of Psychology*, 41, 441-477.
- Savaşır, I., & Şahin, N. (1988). *Weschler Çocuk Zekâ Ölçeği (Wisc-R)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- Savaşır, I., Sezgin, N. & Erol, N. (1992). Türk Psikiyatri Dergisi, 3, 33-38.
- Shonkoff, J. P. & Phillips, D. A., eds. (2000). From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development. Washington, DC: Natl. Acad. Pres.
- Solantaus, T., Leinonen, J. & Punamaki, R. L. (2004). Children's mental health in times of economic recession: replication and extension of the family economic stress model in Finland, *Developmental Psychology*, 40, 412-429.
- Strohschein, L. (2005). Household income histories and child mental health trajectories, *Journal of Health and Social Behavior*, 46, 359-375.
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J. & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2-and 3-year-olds: Contributions to language and cognitive development, *Child Development*, 75, 1806-1820.
- Weber, M. (1968). *Economy and Society I*. New York: Bedminster Pres.
- Yağmurlu, B. & Sanson, A. (2009b). Acculturation attitudes and parenting in Turkish-Australian mothers, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40, 361-380.
- Yağmurlu, B., Çıtlak, B. & Leyendecker, B. (2009). Türk Annelerin Çocuk Sosyalleştirme Hedefleri: Eđitime Bağlı Kùltür-içi Değişimin İncelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 24, 1-15.
- Yeung, W. J., Linver, M. R., & Brooks-Gunn, J. (2002). How Money matters for young children's development: parental investment and family processes, *Child Development*, 73, 1861-1879.